

DEBRECZENI ELLENŐR

Politikai, közgazdászati s társadalmi lap.

A SZABADELVÉPÁRT KÖZLÖNYE

Megjelen hetenkint ötször, u. m. Hétfőn, Kedden, Szerdán, Csütörtökön és Szombaton.

Előfizetési feltételek:

helyben haszhoz hordva vagy vidékre postán küldve.

Egész évre . . . 10 frt.
Félévre . . . 6 "
Negyedévre . . . 2 " 50 kr.
Egy hónapra . . . 1 "

Előfizetheti helyben a kiadóhivatalban, Kulaai Imre nyomdájában, a tanár Telogdi K. Lajos és ifj. Csáthy Károly könyvkereskedéseiben, vidéken a postahivataloknál.

Hirdetési díj:

öt házas poltsor 5 krajczár. Nagyobb terjedelmű a többihez megfelelő hirdetéseknek megfelelően történik. Helyszíni hirdetések minden után 30 kr. Nyitási költségek minden sorra 20 kr. A hirdetések egyedi a kiadó iródban vétetnek fel. Az előfizetési és hirdetési pénzek a kiadó hivatásba, a lap szerkesztéséhez tartozó költségek a szerkesztési iródba csatolandók, nagyjelölés Jóna-ház 1704. szám alatt

A mit „letagadnak az égről!”

(T) Hogy milyen igazságszolgáltatásunk volt 1848 előtt? azt a jelenlegi európai viszonyokkal szemben legjobban emlegetni. A különbség a nemes és nemtelen közt; az ítéletek, melyek a nemes és nemtelen peres ügyeiben rendszeresen a nemes javára hoztak; a sör-koma befolyás és a többi: jobb nem emlegetni. A mai korban ez már szégyen lenne. Csupán azt akarom tehát felhozni, hogy 48 után a Bach-korszak rendezett igazságszolgáltatással birt, melyet a reá következett 61-ki év eltörölt, a mely intézkedés aztán a provizoriumban is átment.

Hogy a rendezett igazságszolgáltatás után, milyenek tűnt fel a régi kaptafára huzott állapot, azt azok tudják, kik akkoriban figyelemmel kísérték. Mondhatom, hogy rettenetesnek. Abban a városban, melyben én laktam, a városi törvényszék egy timárból, egy mézeskalácsosból, egy ívegesből, egy nőszabóból, egy bukott kereskedőből és egy ügyvédből állt. A bíróság elnök, egy volt honvéd alezredes volt, ki provizorium alatt a kenyérnek kapitálált.

Képzelték, hogy az egész törvényszéket az ügyvéd kormányozta, a ki pedig korhely volt, a vendéglőben és sörcsarnokban a peres felekkel ivott s előre elmondta nekik, hogy a tanács milyen ítéletet hoz holnap. — Öt év lefolyása alatt minden korhelységének dacára megvagyonosodott.

Ugy-e furcsa most erre csak rá gondolni is? Azt hinné az ember, hogy nem is lehet igaz, de mert sok városban előfordultak az ily dolgok, nagyon sokan fognak rá emlékezni. Mit szólnánk ehez most? De mit szólna Európa? Ugy beszélnek róla, mint a törökökről s azóta már indítványba hozta volna valamelyik Gladstone, hogy minket is ki kell tenni Európából, mint kik magunkat Európához alkalmazni nem akarjuk.

Melyik bíróság gazdag szik meg most? Tude rá valaki esetet? Aztán meg a mézeskalácsos is, az íveges is derék polgára lehet a hazának az ő mesterségében, de már bírónak a mézeskalácsos nem különb, mint a milyen mézeskalácsos a bíróságon. Megehetnék azt a mézeskalácsot, melyet a bíróság ítélt, valamint megsütheték azt az ítéletet, melyet a mézeskalácsos hozott. De hát így van az mindennel. Mindenhöz érteni kell. Ki minek nem mestere, hóhéra az annak. Vegyük tehát most, hogy a provizorium után igazságszolgáltatásunkat alapjából újra kellett szerveznünk. A külföldi kereskedők Magyarországgal már semmi üzleti viszonyba nem akartak bocsátkozni; már-már ott állt a dolog, hogy az esetben, ha az igazságszolgáltatás nem rendeztetik, kereskedelmünk nagy részben megszűnik, és elveszünk! Ezt az akkori kereskedők tudhatják legjobban.

szégyene Franciaországnak, mely az angolt, Német és Olaszországnak, mely leginkább a francziát utánozta, bizonyosan nem szégyen nekünk sem ha most már azokat a módokat és törvényeket sajátítjuk el ideiglenesen, melyek több nemzet tapasztalásai után, világszerte a legjobbaknak bizonyultak. Majd kifogjuk aztán ezeket fejteni saját nemzeti szellemünkben, csak méltóztatassanak hozzá időt engedni, és elég lélegzetet adni.

Igazságügyi apparátusaink folyását, a legnagyobb szorgalommal és odaadással működnek, élükön oly kitűnő felfogású és végzett szakférfival, mint a milyen P a u l e r Tivadar igazságügyminiszter. És hogy végre igazságügyünk költséges voltáról szóljunk, ki kell jelentenünk, hogy az efféle állítás is csak az ellenzéki handabandától telhetik ki. Költséges igen, költségesebb mint a mézeskalácsosokból és ívegesekből felállított törvénykezés volt, amde méltóztatassanak összehasonlítani Európá más törvényhozásaival, méltóztatassanak figyelembe venni a mai jogi követelményeket és igazságszolgáltatás igényeket, hát el fogják hinni, miszerint igazságügyünknek a legnagyobb fejtorésébe került és kerülhet, hogy ezen igényeknek megfelelően és annyi költségű a mennyi erre fordítható, az országot igazságszolgáltatással elláthassa.

Csak a bírakat kell figyelembe venni, kiket méltán nevezhetünk jogtudományunk gárdájának, ahova bejutni kitüntetés és a hol megmaradni tudni, — érdem; kiktől megköveteljük a szépséges jellem, józan ítélő tehetőség, helyes felfogás és szorgalom; és mi fizetésük van? — Hogy egy terjedelmesebb családdal megáldott bíró nem is él, csak teendő; azon felül annyira el vannak halmozva munkával, hogy csak a megfizetett szorgalommal képesek neki megfelelni s a legtöbb hiba onnan származik, hogy kellő átgondolásra nem rendelkeznek elegendő idővel.

Még egyszer annyit kellene igazságszolgáltatásunkra áldoznunk és fél annyit követelnünk az egyes emberektől, — akkor felelhetne meg azon vározkosoknak, melyeknek megfélemleni a mostani körülmények közt emberfeletti erőnek mondható.

Ezen a szemfényvesztésnek tehát megvizsgálni azt a vívmányt, melyet ily irányban rövid idő alatt bírnak, s bár mennyire akarják is majd ellenzéki lapjaink és vezéreink „letagadni az égről!” — lesz egy részrehajlatlan és a dolog állását ismerő közönség, mely meg fogja azt védelmezni.

A két delegáció tagjai a Felsőleg által folyó hó 24-én fognak a budai királyi várakba fogadtatni.

Ugyan, kik e vádat emelik meg gondolják, hogy nem 8 év kell ahhoz, hogy a törvények önmagukból fejlődjenek? Majd fognak fejlődni ezután, de eddig bizony nem tehetünk egyebet ily hamarosan, minthogy más nemzeteket kellett utánoznunk, ami ha nem

cselkedett. Kiadta a rendeletet, hogy a boldogult Donna Paquitan minden holmiját dobják a tengerbe. Az épen a matrócoknak való mulatság volt. Hurrah! a tenger szája mindent elnyel. A zöld papagáj is kálitkától fölkapta már az egyik matrót. Egy pillanat múlva a zöld papagáj is ott ahatott volna a csöndes, hideg hullámsírbán, a hol a szép kis barna, Donna Paquita. A zöld papagájnak nem volt kedve hozzá, szárnyait verdeste és sivalkodott. Egy vén matrót megszajnálta. — Tedd le azt a madarat, — rivalt rá a fickóra, a ki kezében tartotta. — A gentleman azt mondta, hogy minden holmit a tengerbe dobjunk, — viszonzá a lelkiismeretes legény. A vén matrót egy csomó bagót dugott a szájába s oktatólag szól: — A zöld madár nem holmi, Tom! az isten teremtménye, amár a pápista báványimádók országából való. A fiatalabb matrót vállat vont. Bánja is ő, akárhonnán való, de ha az öregnek tetszik, hát itt van, csináljon vele, a mit akar. A vén matrót bemáriótt egy darab cukrot rhumba s megkínálta vele a madarat. — Egy ki szívesítődül, Tom, — magyarázá fiatalabb társának; — megjedhetett szégyen!

Aztán kezebe fogta a nagy rézkalitkát. — Mi olyan vízi patkányok vagunk, — Tom, — szót, erősen rávga szájában a bagót,

egyzer megéhezünk, még megtaláljuk enni tolstól, mindenesül. Lucynak a om oda, Tom. Lucy derék leány és ha egyszer az isten megsegít, Tom, az ördög vigyen el engem, ha nől nem veszem. A zöld papagáj bóbírtját rázta s rá kiállott. — Kerüld a szerelmet. De a vén matrót nem értette. Lucy derék leány volt. Lucy elfogadta az ajándékot, Lucy soha sem szokott ajándékot visszautasítani. Két hét múlva a vén matrót elhajózott megint Braziliába s jött helyébe másik, a ki hozott ajándékot, Lucy azt is elfogadta. Lucy jó szívű leány volt, a ki nem nagyon válogatta a férfiakat. A vén matrót pedig álmódzott a tengeren, hogy ha őt megsegti valaha ez isten, az ördög vigye el, ha Lucy nől nem veszi. Az isten nem segített meg, hanem azért az ördög mégis elvitte. Egy év múlva agyonötött valakit, a kit Lucynél talált. Aztán nem kívánta többé nől venni Lucy. Szégyény vén matrót! Az esküdtsek nem igen ismer poesztina a szerelem dolgában sem. Elitették 15 esztendőre. A zöld papagáj mondta eleget, csak az emberek értették volna: — Kerüld a szerelmet! Kettő közül az egyik fel rendszeren megbánja. A zöld papagáj okos madár volt és sokakat látott.

A csehek és a szélsőbál. A „Narodni Littý” cseh lap figyelmezteti a cseheket, hogy azon legyenek, mikép a magyar szélsőbállal egységre lépjenek, mert így érthetik el kivánásaikat leghamarább. — Gratulálunk a szélsőbállal ehhez a szövetséghez.

Kevesebb lesz a finansz. A pénzügyörök számának csökkentését már az idén megkezdette a pénzügyminiszter, a mi által az idén 21.230 frtot fog megtakarítani. Jövő évben még kevesebbe fog kerülni a pénzügyörög, mert Bosznia és Dalmáciát bekebelezik a közös vámterületbe és így több vámhivatal fölleségessé válik.

A tengerészeti egészségügy rendezése. Kemény Gábor kereskedelmi miniszter az ősi illészak folyamában a tengerészeti egészségügy rendezéséről törvényjavaslatot szándékozik a képviselőház elé terjesztetni.

A honvédség fegyverének átalakítása. A magyar kir. honvédség fegyvereinek átalakítását tervezte a honvédelmi miniszterium miután a közös hadsereg fegyvereinek nagyobb része már átalakított. Ez átalakítást a sokkal drágább magánvállalkozói ajánlatokkal szemben a bécsi arzenál fogja végezni.

Német színházi heccz a fővárosban. Budapest, okt. 10.

Müller Róbert német szinzigazgatót a kétségbeesés igen bátorra tette. Nem törődve a tanács határozatával, fogta magát s kibérelt a herminári színházat s hirdette, hogy ott szombaton megkezdí előadásait. Kezdi pedig a Suppé „Donna Juanita” című operette-jével, melyet — mint mondják — Rákosi Jenő nyert meg a népszínház számára, hogy azt hazánk területén ő raj a kívül senki se adathassa. Müller azonban ezzel ép oly kevésbé törődött, mint azzal, hogy szini előadások tartására hatósági engedélye nincs. Ugy látszik: mindenkép botránnyt kívánt előidézni, hogy zajjal hagyhassa el Budapestet. Elégnek tartá azt, hogy előadásainak megkezdését bejelenté a főkapitányságnak, melyet pedig a tanács arra hívott fel, hogy karhatalommal is gátolja meg az engedély nélküli előadást. Denique péntek este már folyt a „Donna Juanita” próbája. Szombaton reggel a haragszók jelenték az előadást, de rendes szilaplot sehoh sem lehetett látni. Délután két órakor Aikér Gusztáv tanácsnok megjelent a főkapitánynál, bemutatván neki a delben érkezett belügyminiszteri rendeletet, mely megsejtőre a tanács végzését, hogy t. i. az elhunyt Gutman elődásai engedélye nem ruházható át özvegyére s így ez a színházat nem adhatja bérbe. A főkapitány azt felelte, hogy ő csak az új utóttó törvény értelmében járhat el, mely szerint: az igazgató, ki hatósági engedély nélkül tart előadást kétszáz forintig büntetendő, ismétlés esetén háromszázig, s erre névze már utasítá is a kerületi alkaptányt; de ha a tanács írásban küld megkeresést a karhatalom kirendelésére, akkor a színházat bezárhatja, különben nem. Hat óra után már sokan mentek a herminári színház elé kíváncsiságból, vagy tünetéssé viszketegeből. Ez utóbbi ósztönré ama diákokat is kik elejték az előcsarnokot, (ha ugyan az a négyzetleges zug annak nevezhető) s ott étkelen lármát csaptak. „A ki jegyet nem vált, az menjen ki innen”, hangzott egy szó, mire a színházban több férfi kirohant s botot ragdva kiverde onnan a közönséget, a mely részről szintén tevélegesen használták a botok, azonban kalapszerencsétlenség kivül nem történt egyéb baj. A közönség és az ifjuság az utcára szorítván, a kapuk bezárattak s bent megkezdődött az elő-

adás. A színház meglehetősen telve volt. Míg a függöny felgördült, ott állt Müller igazgató összes személyzete középett, melyet a közönségnek bemutatott azzal, hogy ő nem akar demonstrálni, hanem e szegény emberek sorsán óhajtan segíteni. Kián az ifjuság folyton fenyegetőbb állást vő. — Elkézdtek fütyülni, abczugolni, s „haj de hunczut a német” énekelni, míg lovas és gyalog rendőrök szét nem ütték a tömeget.

Nagyszámú rendőrcsapatok tartották meg szálva a színház környékén levő utcákat, főkép a sugárat egész az előadás végéig. Bent a színházban eszeveszetten éjeneztek, tapsoltak a germanizáció hősei. Minden szereplőt viharos tapsokkal halmoztak el az ügyenjegyes bérenczek. Müller igazgató gondoskodott magának diadalünnepről.

S a botránny ezzel még nem érte végét, hanem valósínneg folytatásá előadásokat szándékozik tartani tovább is, ha a fővárosi hatóság oly gyöngö, hogy eltíri, hogy egy jöttment bécsi komédiás daczolni mer vele.

A czár esküvője. Már Mária Alexandrowna czárné halála előtt sokat beszéltek arról, hogy a czár és a czárné egyik udvarhölgye, Dolgoruki herczegnő között bensős viszony áll fenn, mely évek óta tart. S most a lapok a czárnak esküvőjéről beszélnek, mely multkor történt volna meg a herczegnővel. Egyik hamburgi lapnak közönségesen jól értesült levelezője most erről a következőket írja: „Tény, hogy augusztus első napjaiban az özvegy czár összekelt Dolgoruki herczegnővel az ugynevezett Grand demoiselle-lel s hogy a fiatal asszony Livádiába követte férjét. A levelező hozzátesszi, hogy az esküvő rendes formájában ment véghez, s hogy a görög keleti egyház nem ismeri az ugynevezett balkezre kötött házasságot. A magasabb pétévári körökben a dolog különben már régóta nem titok.

Az, hogy a herczegnő a czártól származott gyermekével együtt a teli palotában lakott, ismeretes tény. 150 év előtt egy Dolgoruki herczegnővel a czári koronát ígérték oda, s a „császári fenség” címét adományozták. 1729. november 30-án II. Péter, a 15 éves czár, Nagy Péter unokája, Alexejevna Katalinnal, Dolgoruki herczeg főudvarmester leányával jegyezte el magát. Czári férje halála után a herczegnőt Szibériába száműzték, később azonban megkegyelmeztek neki, s nől adták Bruce grófnak.

A Dolgoruki család ősrégi, elődeik Moszkva nagyfejedelmek voltak. Most azonban a család igen nagy a herczegi vagyonhoz képest. A czár mostani neje a család egyik jelentékenyebb s szegényebb ágának tagja.

A keleti kérdés. Végre tehát ott vagyunk hogy Dulcignoról ezután nem igen lesz szó A hatalmak mást gondoltak. Az angol kormány indítványozta, hogy a nagyhatalmak hívják vissza képviselőket Konstantinápolyból. Indítványozta továbbá az angol kormány, hogy az egyesült hajóhad vegye ostromzár alá Konstantinápolyt. Ezt a javaslatot elfogadhatatlannak tartja több hatalom. Ezután újabb javaslatot lépett föl az angol kormány, hogy Smyrnat, Gallipolt, Szalonikot és a köztük fekvő kikötőket szállják meg a hatalmak, és a kereskedelmi zavarása nélkül tegyék zár alá a vámházakat. Gladstone úgy hiszi, hogy ha vámbevételnek nem jutnak rendeltetési helyükre, Türökországnak lehetetlen lesz háborút viselni anyagi eszközök hiánya folytán.

A párisi külügyminiszterium érteseltéi szerint Oroszország és Itália szilárdul elhatározták, hogy Angliával foguk haladni. Németország és Ausztria-Magyarország eddig nem nyilatkoztak, valamint Franciaország sem.

A „Debreczeni Ellenőr” tárczája

A hamvas czicza és a zöld papagáj története.

Még egyszer arczába nézett az idegen urnak. S most már tudta, nemcsak sejtette, hogy mi történet.

Azzal hátat fordított neki s csak annyit mondott: — Nem tudtam, hogy az ön hazájában is születnek gazemberek.

Másnap reggel a kapitányt keresztül lött mellél hozták haza.

Az agyonlőtt kapitánynak valami üzletbeli barátja, egy angol kereskedő, ki sokat tartott arra, hogy ő egyszermind gentleman is, még az nap folytan levelet írt Braziliába, „szerencséje levén” tudósítani Don Diniz Cabralt, tisztelt barátja elhunytáról s utasítást kérvén, mi történjék Donna Paquita holmijával.

Don Diniz azt felelte rá: ne fárassza magát az angol gentleman, Paquita a tenger fenekén alszik már, dobják u’ána minden holmiját a habokba, Don Diniz is ugyanazt cselekszi s maga is követi leányát a tengerbe.

Az angol kereskedő, a ki egyszermind gentleman volt, pontosan az utasítás szerint

mint engem. Sokan elvesztették akkor vőlegényeiket, nem csak ő. Sok ifjú ott pihent a földben, melyre fiatal vére ömlött, sok meg távol országokban bujdosott.

A bujdosók azt hitték, a kik otthon maradtak, majd elejtik őket. Felejtett, a ki tudott. Még vonaglott egy egész nemzet a halálharcz után, a sirokat meg alig fedték be s fiatal leányok már mosolyogtak és táncoltak. Édes az élet; örüljön, a ki él.

A hamvas czicza Eszternek lábához si-nult és durzsolt neki: — Bolond a ki busul, kis urnóm. A ki elment, elveszett. Lásd, mi cziczák boldogak vagyunk, mindig férjemenek, ma ebbe, holnap abba. Bolond, a ki busul egy után.

De Eszter nem értette. Eszter csak busult.

— Ha nem tér vissza Miklós, meghalok. Azt mondta Eszter. És öreg atya tudta, hogy igazat mond. Mindennap fogott, mindennap sápadtabb lett. A halál már kinyújtotta rá sárga kezét, hogy elvigye.

Az orvos fejét csóválta. Próbálgatta így, próbálgatta amugy. Mind hiába; nem tudott rajta segíteni. Öreg praktikus ember volt, de ezt a betegséget nem ismerte.

Vértesi Arnold. (Folyt. köv.)

A delegáció

A két delegáció tagjai a Felsőleg által folyó hó 24-én fognak a budai királyi várakba fogadtatni.

Aztán egy menageriába került és beutazta a félvilágot.

Aztán egy menageriába került és beutazta a félvilágot. Az emberek mindenütt bámulták, de nem hallgattak rá sehol. Haem én értem, én tudom, hogy mit beszél és az a szép halvány fiatal asszony is értette, a ki egyszer férjével látta a menageriában a zöld papagályt és oda simult férje mellére s azt susog a: — Vedd meg nekem ezt a szép zöld madarat!

A férj mosolygott és megvette. Ha tudta volna, hogy mit beszél a zöld papagáj és hogy a szép áspádt asszony érti?! Ha tudta volna?! Nem öszült volna meg olyan hamar.

III.

A mit a hamvas czicza beszélt. — Csunya történet volt, a mit a zöld papagályról beszélté, — szót Piroksa megölelte hógát s megismogotva szép selyembáját. Eszlike csak mosolygott. Az a tiszta, derült, ártatlan mosolygás volt ez, mely oly csodás varázst árasztott el a szerencsétlen szép gyermek arcán.

— Tudok még többet is, — suttogá, fejét Piroksa ölebe hajtva. A hamvas czicza is beszélt nekem. Elmondom. Elmondjam? A hamvas czicza még akkor nem élt, hanem a hamvas czicza manája élt és miaukolt hanem a leányok nem értik és a leányok oktaianok. Ha okos lett volna, nem sirt volna annyit a hosszú sárga házban Eszter. Eszternek birták,

